

Παρασκευή 18 Φεβρουαρίου 2011
www.geostrategy.gr

Οι εξελίξεις στη Μέση Ανατολή αλλάζουν τα δεδομένα

Καθώς κλιμακώνεται περαιτέρω η κρίση στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, προέκυψαν οι πρώτες επιπτώσεις που σχετίζονται με τα μεταναστευτικά κύματα προς τον ευρωπαϊκό νότο, την επιδείνωση της κατάστασης ασφάλειας στις αραβικές χώρες και την ενεργειακή ασφάλεια που προβληματίζει τις διεθνείς αγορές.

Τα πρώτα μεταναστευτικά κύματα

Ήδη, πριν λίγες ημέρες, στη νήσο Λαμπεδούσα της Ιταλίας κατέφθασαν περίπου 4.000 Τυνησιοί μετανάστες. Η ιταλική κυβέρνηση υπέβαλε επίσημο αίτημα στην ΕΕ για την παροχή οικονομικής ενίσχυσης ύψους 100 εκατ. ευρώ, και ταυτόχρονα, σύναψε συμφωνία συνεργασίας με την Τυνησία, που περιλαμβάνει πρακτική και οικονομική βοήθεια, προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα επόμενα κύματα βορειο-Αφρικανών μεταναστών. Η πιθανότητα δημιουργίας νέων μεταναστευτικών ρευμάτων στο άμεσο μέλλον προβληματίσε και τη Μάλτα, η οποία μαζί με την Ιταλία ζήτησε να εξεταστεί το θέμα σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ στη σύνοδο κορυφής στις 24 και 25 Μαρτίου.

Δεδομένου ότι εδώ και μερικές εβδομάδες διαμορφώνεται μια συγκρουσιακή κατάσταση στο εσωτερικό αρκετών αραβικών χωρών, σε συνδυασμό με τους χρόνιους παράγοντες (ανεργία, φτώχεια, διαφθορά, ανεξέλεγκτος υπερπληθυσμός, συγκρούσεις, κλιματική αλλαγή, περιβαλλοντολογικές καταστροφές, κτλ), που υποβαθμίζουν σε σημαντικό βαθμό την ευημερία μεγάλου μέρους του αραβικού λαού, αλλά και λόγω της γεωγραφικής θέσης της Ελλάδας (γέφυρα ανατολής-δύσης και εγγύτητα με τα παράλια της Βόρειας Αφρικής), είναι προφανές -ή έστω πολύ πιθανόν- ότι βραχυπρόθεσμα ένας μεγάλος αριθμός κυρίως Αράβων μεταναστών θα επιδιώξει να κατευθυνθεί προς τη χώρα μας ή δια μέσου αυτής προς την Ευρώπη. Συνεπώς, στην παρούσα φάση, πέρα από τις όποιες πρόσθετες οικονομικές βοήθειες και την «αλληλεγγύη» των Βρυξελλών, κρίνεται σκόπιμη αφενός η συνεργασία μεταξύ της Ελλάδας και των γειτονικών χωρών της Βόρειας Αφρικής, και αφετέρου, η συντονισμένη προσπάθεια των χωρών της νότιας Ευρώπης (Ελλάδας, Μάλτας, Ιταλίας και Ισπανίας) με στόχο την τροποποίηση του «Κανονισμού Δουβλίνο II» (*Κανονισμός ΕΚ αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβ. 2003*). Ενός κανονισμού, που λειτουργεί ανασταλτικά στην εξεύρεση βιώσιμων λύσεων και ευθύνεται για την ανισομερή κατανομή των οικονομικών μεταναστών και των προσφύγων.

Σήμερα, η Ελλάδα συνιστά την «κύρια πύλη εισόδου μεταναστών» προς την ΕΕ. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Frontex, στην Ελλάδα εισέρχεται το 90% του συνόλου των παράνομων μεταναστών προς τις χώρες-μέλη της ΕΕ. Μεταξύ Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2010, καταγράφηκαν περίπου 75.000 παράνομοι εισοδοί, ενώ, το ίδιο χρονικό διάστημα, από τα χερσαία σύνορα εισήλθαν 39.000. Ένας αριθμός παράνομων μεταναστών, που καταφθάνουν στην Ελλάδα, μεταβαίνει στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της ΕΕ, κυρίως οδικώς μέσω των βαλκανικών χωρών ή αεροπορικώς, αφού προηγουμένως αποκτήσει πλαστά έγγραφα. Όταν τα άτομα αυτά ελεγχθούν στις χώρες της ΕΕ και διαπιστωθεί ότι εισήλθαν παράνομα, τότε, εφαρμόζονται οι διαδικασίες του «Κανονισμού Δουβλίνο II» και επαναπροωθούνται στην Ελλάδα.

Συγκρουσιακή κατάσταση

Στο εσωτερικό των αραβικών χωρών παρατηρείται επιδείνωση της κατάστασης ασφάλειας, λόγω των αιματηρών αντικυβερνητικών διαδηλώσεων που μέχρι στιγμής καταγράφονται στην Αλγερία, την Τунησία, την Αίγυπτο, την Υεμένη, το Ιράν, τη Λιβύη και το Μπαχρέιν. Δεν αποκλείεται να σημειωθούν αντίστοιχα φαινόμενα και σε άλλες χώρες της περιοχής, όπως το Μαρόκο, τη Σαουδική Αραβία, τη Συρία και την Ιορδανία.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να συνυπολογισθούν οι χρόνιες τοπικές συγκρούσεις, όπως οι επιχειρήσεις της NATO-ISAF στο Αφγανιστάν και η επέκτασή τους στο Πακιστάν, η ισραηλινο-παλαιστινιακή κρίση, οι συγκρουσιακές σχέσεις Ισραήλ-Λιβάνου και Ισραήλ-Συρίας, η απειλή Ισραηλινών ή/και αμερικανικών επιθετικών επιχειρήσεων για την καταστροφή των ιρανικών πυρηνικών εγκαταστάσεων, η ενδο-παλαιστινιακή διαμάχη μεταξύ Hamas και Fatah, ο εθνο-θρησκευτικός πόλεμος στο Ιράκ, οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στη νοτιο-ανατολική Τουρκία και ενίοτε στο Βόρειο Ιράκ, το πολιτικό αδιέξοδο στο Λίβανο, καθώς και οι συγκρούσεις στο σύνολο σχεδόν της υπο-Σαχάρας Αφρικής (Σομαλία, Σουδάν, Τσαντ, Νιγηρία, Κονγκό, κτλ).

Σε αυτή τη συνεχώς επιδεινούμενη κατάσταση ασφάλειας, που διαμορφώνεται ανατολικά και νότια της Ελλάδας, ήρθε να προστεθεί και η αποστολή ενός ιρανικού στολίσκου (δύο πολεμικά πλοία: *FFG Alvand* και *AORH Kharg*), ο οποίος αναμενόταν το βράδυ της προηγούμενης Τετάρτης να περάσει τη διώρυγα του Σουέζ και να ελλιμενισθεί στην Ταρσό της Συρίας. Από τον Ιανουάριο, η Τεχεράνη είχε ανακοινώσει ότι θα αναπτύξει ναυτική δύναμη στην Ανατολική Μεσόγειο, για περίπου ένα έτος, προκειμένου να διεξάγει ναυτικές ασκήσεις με τις αντίστοιχες ναυτικές δυνάμεις της Συρίας, όμως, μέχρι στιγμής, τα ιρανικά πολεμικά πλοία δεν διήλθαν από τη διώρυγα του Σουέζ και πλέουν στην Ερυθρά Θάλασσα πλησίον της Τζέντα. Το Τελ Αβίβ θεώρησε την ενέργεια αυτή ως «πρόκληση» και τη συνδυάζει με την πτώση του Mubarak στην Αίγυπτο, με το πολιτικό αδιέξοδο που προκλήθηκε στο Λίβανο, αλλά και με την πρόσφατη δήλωση του ηγέτη της Hezbollah, Hassan Nasrallah, προς τους μαχητές της σιιτικής οργάνωσης ότι «*μια ημέρα μπορεί να τους ζητηθεί να απελευθερώσουν τη Γαλιλαία*».

Ενεργειακή ασφάλεια

Στις 5 Φεβρουαρίου, σημειώθηκε έκρηξη σε δύο σημεία του αγωγού φυσικού αερίου El Arish-Ashqelon, που κάλυπτε το 43% των αναγκών του Ισραήλ σε φυσικό αέριο και το οποίο χρησιμοποιείται κυρίως για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Ο αγωγός παραμένει ακόμη εκτός λειτουργίας, ενώ, δημοσιεύματα αναφέρουν ότι το αντιπολιτευόμενο αιγυπτιακό κόμμα της Μουσουλμανικής Αδελφότητας δεν συναινεί με τη συνέχιση της παροχής φυσικού αερίου προς το Ισραήλ αλλά ούτε και με την ισραηλινο-αιγυπτιακή συμφωνία ειρήνης του 1979.

Σύμφωνα με ισραηλινά δημοσιεύματα, πρόβλημα δημιουργήθηκε τόσο με τη λειτουργία του αγωγού φυσικού αερίου El Arish-Aqaba (παρέχει αιγυπτιακό φυσικό αέριο στην Ιορδανία, η οποία αντιμετωπίζει πλέον σοβαρό πρόβλημα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και αναγκάστηκε να χρησιμοποιήσει τα λιγοστά αποθέματα πετρελαίου της που επαρκούν για χρονικό διάστημα 30 ημερών), όσο και με τη λειτουργία του ενεργειακού αγωγού SUMED (Suez-Mediterranean Pipeline). Ο μήκος 200 μιλίων αγωγός, που συνδέει το Ain Sukhna (νότια του Σουέζ στην Ερυθρά Θάλασσα) με το Sidi Kerir (δυτικά της Αλεξάνδρειας στη Μεσόγειο Θάλασσα) και μέσω του οποίου πραγματοποιείται αμφίδρομη μεταφορά πετρελαίου και φυσικού αερίου, παρέμεινε κλειστός στις 14 και 15 Φεβρουαρίου, λόγω απεργίας των Αιγύπτιων εργατών. Πάντως, η «Ένωση Ελλήνων Εφοπλιστών» ενημέρωσε το GeoStrategy ότι μέχρι στιγμής (17 Φεβρουαρίου) δεν δημιουργήθηκε κανένα πρόβλημα με τα πλοία ελληνικών συμφερόντων που διέρχονται τη διώρυγα του Σουέζ.

Στις 17 Φεβρουαρίου, η ένταση που προκλήθηκε μεταξύ Ισραήλ και Ιράν, λόγω του ιρανικού στολίσκου που θα αναπτυσσόταν στην Ανατολική Μεσόγειο, προκάλεσε ανησυχίες για πιθανή επέκταση της κρίσης στη Μέση Ανατολή, με αποτέλεσμα η τιμή του Brent να ξεπεράσει στιγμιαία τα 104 δολάρια το βαρέλι (υψηλότερη τιμή των τελευταίων 2,5 ετών).

Αν επαληθευθούν οι εκτιμήσεις για περαιτέρω αστάθεια στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, τότε, είναι πολύ πιθανόν ότι θα υπάρξουν και επιπρόσθετες επιπτώσεις. Όταν απειλείται η σταθερότητα στις πετρελαιοπαραγωγές περιοχές ή στις περιοχές μεταφοράς

υδρογονανθράκων, τότε, αυξάνεται άμεσα και η διεθνής τιμή του πετρελαίου. Επομένως, βραχυπρόθεσμα είναι πιθανόν να παρατηρηθεί προσωρινή έλλειψη υδρογονανθράκων στις

διεθνείς αγορές, με ταυτόχρονη σημαντική αύξηση της τιμής τους. Ήδη, οι ΗΠΑ, που προμηθεύονται το 17% της εισαγόμενης ποσότητας πετρελαίου από τις αραβικές χώρες και το 50% από τη Βενεζουέλα, τον Καναδά και το Μεξικό, σχεδιάζουν μεσοπρόθεσμα να αυξήσουν τη δική τους παραγωγή πετρελαίου αλλά και να στραφούν σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας (κυρίως ανανεώσιμες πηγές ενέργειας). Η λύση αυτή βέβαια δεν καθυστεράζει την Ουάσιγκτον, καθώς δεν επιλύει άμεσα το πιθανό πρόβλημα που μπορεί να προκύψει στον αραβικό κόσμο. Για το λόγο αυτό, δεν αποκλείεται να λάβει άμεσα και δραστηκά μέτρα, προκειμένου να προστατέψει την ενεργειακή ασφάλεια και τα συμφέροντά της στην εν λόγω περιοχή. Αντίθετα, δεν διαφαίνεται άμεση εναλλακτική λύση αντικατάστασης της προμήθειας υδρογονανθράκων για στις ενεργειακές αγορές της Ασίας (Κίνα, Νότια Κορέα, Ιαπωνία και Ινδία), που εξαρτώνται σημαντικά από τα πετρέλαια της Μέσης Ανατολής.

Ελληνική πραγματικότητα

Παρότι, τις τελευταίες ημέρες, η κύρια προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης έχει εστιασθεί στην «αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας», εντούτοις, είναι βέβαιο ότι οι εξελίξεις στον αραβικό κόσμο προβληματίζουν έντονα την Αθήνα. Τόσο για την πιθανή αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων και τη σταθερότητα κυρίως στην Ανατολική Μεσόγειο, όσο και για τη ναυτιλία σε περίπτωση που δημιουργηθούν προβλήματα στη λειτουργία της διώρυγας του

Σουέζ και του ενεργειακού αγωγού SUMED, αλλά και στον τομέα της προμήθειας πετρελαίου, καθώς περισσότερο από το 50% του εισαγόμενου πετρελαίου προέρχεται από τις αραβικές χώρες. Το 2008, η εισαγωγή πετρελαίου προερχόταν από το Ιράν 24,5%, τη Λιβύη 17% και τη Σαουδική Αραβία 9,4% (φυσικό αέριο: 24% από την Αλγερία).

Γιαννακόπουλος Βασίλης